

ОБЕДИНЕНИТЕ НАЦИИ

**ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН
СЪВЕТ**

**Област
ГЛАВНА
СЕР/АС.13/2005/3/Rev.1
23 март 2005 година**

АНГЛИЙСКИ/ ФРЕНСКИ/ РУСКИ

ИКОНОМИЧЕСКА КОМИСИЯ ЗА ЕВРОПА

КОМИТЕТ ПО ПОЛИТИКАТА ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА

**Среща на високо ниво на Министрите на Околната среда и Образованието
(Вилнюс, 17-18 март 2005 година)
(Точки в дневния ред 5 и 6)**

СТРАТЕГИЯ НА ИКЕ на ООН за ОБРАЗОВАНИЕ ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ

Приета на Срещата на високо ниво

Цел

Нашата бъдеща цел е един регион, който да обхваща общите ценности за солидарност, равенство и взаимно уважение между хора, държави и поклонения. Основна отличителна черта на региона е устойчиво развитие, което включва икономическа стабилност, справедливост, обществена съгласуваност, опазване на околната среда и устойчиво управление на природните ресурси, за да се задоволят потребностите на настоящото поколение, без това да накърнява възможността на бъдещите поколения да задоволяват своите съответни нужди¹.

Образованието, като основно човешко право,² е необходимо условие за постигането на устойчиво развитие и е основен инструмент за добро управление, умение за вземане на решения въз основа на достатъчна и добре основана информация, и популяризиране на демокрацията. По този начин, образованието за устойчиво развитие може да окаже незаменима помощ при превръщането на нашата цел в реалност. Образованието за устойчиво развитие разгръща и укрепва способностите на отделните индивиди, групи, общности, организации и държави да вземат своите решения и да правят своя избор в ползва на устойчивото развитие. По този начин може да се промени нагласата на хората и да им предостави възможността да направим света ни по-безопасен, по-здрав и по-проспериращ, като това ще подобрим качеството на живота. Образованието за устойчиво развитие може да осигури критичен и по-остър поглед, по-стабилна позиция и права, за да се проучат новите перспективи и да се открият нови методи и средства.

¹ Виж още Световната Комисия за Околната среда и Развитие, "Нашето общо бъдеще", 1987 година

² Виж още Становище по отношение на Образованието за устойчиво развитие, пета Конференция на министрите, "Околна среда за Европа", Киев, 2003 година

Увод

1. Указът за разработването на Стратегията произтича от становището, направено от Министрите на Околната среда на ИКЕООН по време на тяхната пета Конференция на тема “Околна среда за Европа” (Киев, май 2003 година). Стратегията бе облагодетелствана от натрупания опит както в специфичния регион, така и в световен мащаб. Тя е принос към и в същото време спазва Рамката за проектоизпълнителната програма за Декадата на Обединените нации за Образование за целесъобразно развитие, разработена от Образователната, научна и културна организация на ООН (UNESCO) и ще се използва като основа за регионалното изпълнение на Декадата, както и за резултатите от Световната среща на високо ниво по въпросите на Устойчивото развитие.
2. Стратегията е разработена с активната помощ на правителства, образователни институции, неправителствени организации, и други участници от региона на ИКЕ към ООН, както и още международни организации.
3. Настоящата Стратегия ще улесни представянето и популяризирането на образованието за устойчиво развитие (ОУР) в региона на ИКЕООН, като по този начин ще допринесе за осъществяването на нашата обща цел.
4. Регионът на ИКЕООН включва държави, отличаващи се с богато културно разнообразие и различни обществено-икономически и политически условия. Перспективите за устойчиво развитие до голяма степен зависят от непрекъснато променящите се начини на живот и моделите на потребление и производство, като в същото време се обръща особено внимание на нуждите на тези държави, при които намаляването на бедността е все още значим проблем.
5. Регионът разполага както с предпоставките, така и с нуждите за осъществяването на Стратегията. Повечето страни от региона са въвели образователни системи, при които се наемат професионални педагози, осигуряват достъп до основно образование и равни права за всички, достигнали са високи нива на грамотност, развили са научен потенциал и осигуряват участието на гражданското общество. Въпреки това, съществуват все още доста предизвикателства, които трябва да се приемат, за да се осъществи ефективно ОУР. Ще бъдат извършени подобрения в образователните системи, за да се отговори на изискванията, поставени от междудисциплинарната природа на ОУР, и ще се работи за укрепване на активното участие на гражданското общество и мобилизирането на съответните институционните и материални условия.

I. ЦЕЛИ И ОБЕКТИВИ

6. Целта на настоящата Стратегия е да стимулира Страните-членки на ИКЕООН да разработят и внедрят ОУР в своите официални образователни системи, при всички приложими образователни предмети, както и в неофициалното и неформално образование. Това ще даде на хората всички необходими знания и умения по отношение на устойчивото развитие, ще увеличи тяхната конкурентоспособност и вътрешна увереност, и ще повиши възможностите им да работят за един по-здравословен и продуктивен живот в хармония с околната

среда ³ и с грижа за обществените ценности, половото равенство и културното разнообразие.

³ Декларацията от Рио за Околната среда и Развитието заявява, че именно хората са в центъра на грижата за устойчивото развитие, и че имат право на здравословен и продуктивен живот, в хармония с природата (Виж още Плана за изпълнение, Световна среща на най-високо ниво за Устойчиво развитие, ООН, 2002)

7. Обективите , поставени от настоящата Стратегия, които ще допринесат за постигането на целта, са:

- (а) гарантиране, че политиката, нормативните и работни рамки действат в полза на ОУР;
- (б) популяризиране на УР чрез официално, неофициално и неформално обучение;
- (в) предоставяне на педагозите на необходимите знания и умения за включването на УД в техните преподавателски методи;
- (г) гарантиране достъпа до всички необходими пособия и материали за ОУР;
- (д) насърчаване на научноизследователска дейности по отношение на и развитие на ОУР;
- (е) укрепване на сътрудничеството по отношение на ОУР на всички нива в региона на ИКЕООН.

II. ОБХВАТ

- 8. Стратегията ще бъде одобрена и приета от всички заинтересовани Страни-членки на ИКЕООН. Страните извън този регион също се насърчават да я последват.
- 9. Стратегията е насочена към правителствата, за да ги мотивира и съветва как да разработят съответните политики и процедури, които да включат устойчивото развитие в сферата на образованието и обучението, заедно с дейното участие на педагози и други участници. Предвид фактът, че образованието за устойчиво развитие трябва да обърне строго внимание на местните, националните и регионални условия, възможно е да се постави различен акцент върху различните страни на устойчивото развитие, които се определят в зависимост от страната и сферата на образование. Тази Стратегия ще служи като една гъвкава рамка за държавите от региона, при условие, че нейното изпълнение се определя от приоритетите и инициативите на страните с оглед на техните специфични потребности и обстоятелства.
- 10. Стратегията стимулира съвместната работа между различните ведомства⁴ , международни участници, и партньорствата, като по този начин насърчава инвестирането на материални и човешки ресурси в ОУР.
- 11. Стратегията обхваща основните постановления на Образованието за Всички: Изпълнение на нашите общи ангажименти⁵ .
- 12. Стратегията подкрепя изпълнението и прилагането на условията по отношение на комуникациите, образованието, участието на обществото, и стимулиране на гражданската позиция, част от многостранните споразумения за околната среда, както и други договорни документи. Също така, Стратегията ще насърчи прилагането на принцип 10 от Декларацията Рио за Околната среда и Развитието, Конвенция Архус⁶ .

⁴ между Държавните органи

⁵ Рамката ДАКАР за Действия, ЮНЕСКО, 2000 година

⁶ Конвенцията на ИКЕООН относно Достъпът до информация, Обществено участие във вземането на решения и Достъпа до Справедливост при Проблемите на Околната среда, Архус, Дания, 1998 година.

Целите, поставени от Обединените нации, за изпълнение през Хилядолетието ⁷, и Качествено образование ⁸, посредством популяризирането на прозрачен, всеобхватен и обясним процес на вземане на решения, както и предоставяне на права на хората.

III. ПРИНЦИПИ

13. От особена важност е да се разгледа нарастващото значение на УР. Разкриването на едно устойчиво общество трябва да бъде разглеждано като един постоянен процес на натрупване на знания и умения, търсене на решения на проблеми и дилеми, при които съответните отговори и решения могат да се променят с натрупването на опита ни. Очакваните резултати от натрупването на съответните знания и умения за ОУР включват знания, умения, разбиране, отношение и ценности.
14. ОУР все още се развива и разработва като една обширна и изчерпателна идея, обединяваща взаимносвързани въпроси по околната среда, икономиката и обществото. ОУР разширява концепцията на за екологичното образование (ЕО), което все повече обръща внимание на широката палитра от предмети за развитието. В допълнение, ОУР обхваща различни елементи от развитието и други планирани образователни форми. Поради тази причина ще се разшири и допълни сферата екологичното образование и в други сфери на образованието посредством интеграционен подход, насочен към образование за устойчиво развитие.
15. Сред ключовите теми на УР се включват облекчаване на бедността, права и задължения на гражданите, мир, етика, отговорност както в местен, така и в световен мащаб, демокрация и управление, правосъдие, сигурност, човешки права, здраве, полово равенство, културно разнообразие, селищно и градско развитие, икономика, модели на производство и потребление, обща отговорност, защита на околната среда, управление на природните ресурси и разнообразие на биологичните видове и естествения пейзаж⁹. Насочване на вниманието към такива разнообразни теми при ОУР изисква прилагането на холистичен метод¹⁰.
16. В хода на изпълнение и осъществяване на ОУР, трябва да се обърне внимание на следните сфери: подобряване на основното образование, пренасочване на образованието към устойчиво развитие, повишаване на гражданската позиция и популяризиране на обучението¹¹.

⁷ Декларация на новото Хилядолетието на Обединените нации, Общо събрание на ООН, 8 пленарна сеща, 2000г.

⁸ Общо комунике на Министрите на Образованието, 32-а Обща конференция на ЮНЕСКО, 2003 година

⁹ Виж още Рамката за проектоизпълнителната програма за Декада на Образование за устойчиво развитие, ЮНЕСКО, 2003 г.

¹⁰ Виж още Становище относно Образование за Устойчиво развитие

¹¹ Виж още Дневен ред 21

¹² Виж още Становище относно Образование за Устойчиво развитие

17. ОУР ще насърчава уважението и толерантността към различните култури и ще се възползва от техния принос. Ще бъде оценявана и ролята на местните хора, като те ще бъдат част от процеса на разработване на образователните програми. Традиционните знания също ще получат своето признание и ще бъдат запазени като неделима част от ОУР.
18. Учащите на всички нива ще бъдат насърчавани да използват систематично, критическо и творческо мислене и разсъждения както в местен, така и в световен мащаб; това са предпоставки за действие в посоката на устойчивото развитие ¹².
19. ОУР е доживотен процес, който започва в ранното детство, преминава през периодите на висшето образование и образованието за възрастни хора, и преминава отвъд официалното образование. Поради фактът, че ценностите, начинът на живот и отношенията се създават на много ранна възраст, ролята на образованието е от особена важност за децата. Тъй като натрупването на знания и умения се осъществява чрез различните роли, които възприемаме в хода на нашето ежедневие, ОУР трябва да се разглежда като един процес, продължаващ през целия живот. За това, образование за устойчиво развитие трябва да навлезе във всички нива на образователните програми, включително и при професионалното образование, обучението на педагози, и повишаване на образователната квалификация за професионалисти и хора, отговорни за вземането на важни решения.
20. Висшето образование ще окаже значителна помощ на ОУР при изграждането на съответните знания и умения.
21. ОУР също ще вземе предвид различните местни, национални и регионални условия, както и световния контекст, търсейки равновесието между глобалните и местни интереси.
22. ОУР ще даде своя принос и за развитието на селските и градски райони чрез повишаването на достъпа до образование и подобряване на неговото качество. Това ще бъде особено полезно за хората, които живеят в селищните райони.
23. Отнасянето към етническото измерение, както и към проблемите на справедливостта и равнопоставеността, солидарността и взаимозависимостта при сегашното поколение и между поколенията, както и взаимоотношенията между хората и околната среда, и между богатите и бедните, е основно за устойчивото развитие, и по този начин - жизненоважно за ОУР. Отговорността е въпрос на етика и практически въпрос за ОУР.
24. Официалното ОУР трябва да се повлияе от житейския опит и работата извън класната стая. Педагозите ¹³, които вземат участие в ОУР, са от особена важност за улесняване на този процеса и за стимулирането на диалога между учениците и студентите и органите и гражданското общество ¹⁴. По този начин, ОУР дава възможност на образованието на преодолее своята изолираност срещу обществото.

¹³ Педагози са учители, лектори, инструктори и други професионалисти с образователни задачи, както и доброволни образователни лидери..

¹⁴ Виж още Становище относно Образование за Устойчиво развитие

¹⁵ Декларация от Солун; Солун, Гърция, 1997 г., Някои държави използват термина "социално учене" вместо активно участие.

¹⁶ Виж още Дневен ред 21

25. ОУР включва инициативи за създаването на култура на взаимно уважение в общуването и вземането на решения, като по този начин се премества фокуса от единствено предаване на информация към улесняване на активното натрупване на знания¹⁵. По този начин, ОУР ще получи признание за своя принос към интерактивния и интеграционния процес на създаване на политики и вземане на решения. Ще се обърне внимание и на ролята на ОУР в изграждането и усъвършенстването на активната демокрация¹⁶, и по-специално съдействието при решаването на обществените конфликти и постигане на справедливост, включително и с помощта на Местния Дневен ред 21.
26. ОУР изисква сътрудничество и партньорство между различните и многобройни участници. Сред основните участници се нареждат правителства и местни органи, образователния и научния сектор, сектора на здравеопазването, частния сектор, промишлеността, транспорта и земеделието, търговията и трудовите синдикати, масмедията, неправителствените организации, различните общности, местното население и международните организации.
27. ОУР ще подкрепя постановленията на многостранните споразумения относно околната среда, както и съответните международни споразумения, свързани с УР.

IV. ИЗВОДИ ЗА ОБРАЗОВАНИЕТО

28. ОУР изисква преориентиране от концентрирането изцяло върху знания към разрешаване на проблеми и намиране на възможни решения. Затова, образованието трябва да запази своя традиционен фокус върху отделните предмети, но в същото време да отвори вратите към мулти- и междудисциплинарно изследване на ситуации от реалния живот. Това може да засегне структурата на образователните програми, както и да окаже влияние и върху преподавателските методи, и по този начин да изиска от педагозите да променят своята роля от това да бъдат само и единствено предаватели на информация, а учащите - да променят своята роля от тази да бъдат само приематели. В замяна, двете страни трябва да се обединят в един общ екип.
29. Официалните образователни институции играят важна роля в процеса на изграждане на качества и възможности от ранна възраст, като предоставят нужните знания и оказват въздействие върху отношенията и поведението. От изключителна важност е да се гарантира, че всички ученици и студенти ще придобият съответната представа за УР и ще осъзнаят влиянието на решенията, които не подкрепят устойчивото развитие. Една образователна институция, като цяло, включително ученици и студенти, преподаватели, управители и друг персонал, както и родителите, трябва да следват принципите на УР.
30. Важно е да се подкрепят неофициалните и неформалните дейности за ОУР, тъй като те представляват съществена част на официалното образование, включително и на образованието за възрастни. Неофициалното ОУР играе особена роля, тъй като много често то е ориентирано към учащите, изисква дейно участие от всички страни и насърчава натрупването на знания през целия живот. Неформалното обучение на работното място е особено полезно както за работодателите, така и за служителите. Следователно, взаимодействието между различните участници, ангажирани във всички форми на ОУР, трябва да получи своето признание и подкрепа.

31. От изключителна важност за успеха на ОУР се явява съответното първоначално обучение или преквалификация на педагозите, както и предоставените им възможности да споделят опита си. С повишено отношение и натрупани знания относно устойчивото развитие, и в частност, относно страните на УС в областите, в които те работят, педагозите могат да бъдат по-ефективни в работата си и да служат за пример. Обучението трябва да бъде и тясно свързано със съответните резултати от научноизследователската дейност върху УР.
32. Значението на преподаването и обучението при ОУР е силно подчертано от съдържанието, качеството и наличността на материали за обучение. Въпреки това, не всички страни разполагат с такива материали. Това представлява проблем за целия сектор на официалното образование, както и за неофициалното и неформалното обучение. Поради тази причина, трябва да се положат усилия за набавянето или преиздаването на такива толкова необходими пособия. Ще се насърчава и съгласуваността между материалите за обучение от официалното и неофициалното образование, като е предизвикателство да се гарантира, че те ще отговорят на изискванията на УР и могат да бъдат набавени по места.
33. За да бъде ефективно, ОУР трябва да:

- (а) бъде разгледано по два начина: (i) посредством интеграция на темите по теми сред всички предмети, програми и курсове; и (ii) посредством наличието на програми и курсове за всички отделни предмети;
- (б) се концентрира вниманието върху възможността да се натрупа съдържателен научен опит, който да благоприятства устойчивото поведение, включително и в образователните институции, работното място, семействата и общностите;
- (в) повиши сътрудничеството и партньорствата между членовете на образователната общност и другите участници. Допълнителната ангажираност на частния сектор и промишлеността в образователните процеси ще спомогне да се обърне внимание на бързия технологичен прогрес и променящите се работни условия. Натрупването на знания в тясна връзка с обществото ще допълнят практическия опит на учащите;
- (г) предостави поглед върху световните, регионалните, националните и местни проблеми на околната среда, като ги обясни посредством метода “жизнен цикъл” и обърне внимание не само на екологичното въздействие, но също така и върху икономическите и социални последици, насочено както към естествената околна среда и тази, която е вече променена от човешките същества;
- (д) използва широкия набор от различни образователни методи, пригодени за учащите, като активното участие и методи, ориентирани към процеса или към самото решение. Освен традиционните, тези методи могат да включват дискусии, концептуално и перцептуално набелязване на важните компоненти, философски въпроси, разясняване на ценности, симулации, различни сценарии, модели, възприемане на роли, игри, информационни и комуникационни технологии (ИКТ), проучвания, изследвания на определени случаи, екскурзии и уроци на открито, проекти, инициирани от учащите, анализи на практическите упражнения, лабораторни упражнения и разрешаване на проблеми.
- (е) се подпомага от съответните учебни материали, като методологически, педагогически и дидактически публикации, учебници, визуални помощни средства, брошури, изследвания и практически упражнения, електронни, аудио и видео ресурси.

34. Правителствата трябва да оказват подкрепа на неофициалното и неформалното обучение, поради фактът, че информираните граждани и интелигентните потребители са от особена важност за процеса на прилагане на мерките за

- устойчивост чрез техните избори и действия, включително и местния Дневен ред 21.
35. Неофициалното и неформалното обучение, включително и програмите за гражданската позиция , трябва да съдействат за създаването на една по-добра представа за връзките между социалните, икономически и природни въпроси в местните и световни контексти, включително и за времевата перспектива. Общностите, семействата, медиите и НПО са важни участници в процеса на повишаване на гражданската активност по отношение на УР.
 36. Неправителствените организации (НПО) също са от изключителна важност, тъй като осигуряват възможности за неформално и неофициално обучение, могат да приложат процесите на предоставяне на възможности на гражданите, както и да включат и преобразуват научните знания и факти в лесно разбираема материя. Тяхната роля като посредници между правителствата и обществеността трябва да бъде оценена, популяризирана и подкрепяна. Партньорствата между НПО, правителствата и частния сектор ще допълнят стойността на ОУР.
 37. Медиите са особено силно оръжие в процеса на насочване на потребителския избор и начини на живот, особено по отношение на децата и младите хора. Предизвикателството е да се мобилизира тяхното ноу-хау и средствата за общуване, за да се предава надеждна информация и ключови съобщения във връзка с проблемите на УР.
 38. Всички сектори на работната сила могат да допринесат за рационалното използване на ресурсите в национален, регионален и световен план. Установено е, че разработването на специализирани образователни програми за набавянето на професионалисти и хора, които вземат важни решения, разполагащи с нужните знания и умения, за да дадат своя дял към УР, е критичен компонент от образованието за устойчиво развитие¹⁷.
 39. По този начин, професионалното образование и продължаването на квалификацията имат много важна роля по отношение на ОУР, и следователно трябва да бъдат предложени на хора, които вземат решенията, и всички професионалисти, особено тези, които играят роля в процесите на планиране и ръководство. Този вид образование трябва да бъде насочено към изграждане и натрупване на знания и отношение към УР. Продължаването на образованието има две основни сфери на дейност: (а) осъвременяване на знанията и уменията; и (б) изграждане на нови умения, необходими в различните професии и в различните ситуации. Продължаването на образованието е една от областите, които в особено голяма степен ще спечелят от сътрудничеството между образователния сектор, останалите участници и общността.
 40. Образователните програми ще обърнат внимание на ключовите теми на УР, но в същото време ще разгледат подробно и внимателно нуждите на различните професии и практическата приложимост на тези теми към работните сфери. Ще се обърне специално внимание на предмети, свързани с основната отговорност на дадена професия и нейните икономически, социални и природни въздействия.
 41. За да може ОУР да стане част от плана за промяна към едно по устойчиво общество, самото образование трябва да се промени. Научноизследователската дейност, която може да допринесе за ОУР, трябва да бъде насърчавана и подпомагана.

¹⁷ Виж още Рамката за проектоизпълнителната програма за Декадата на Образование за устойчиво развитие

Съществува потребност от увеличаване на сътрудничеството и партньорствата между участниците в изследователските и работни дейности - от идентифицирането на проблеми, до работата с нови знания и запознаването и прилагането на тези нови знания. Резултатите от изследователските и работни усилия ще бъдат споделени с участниците в местен, регионален и световен мащаб, и ще бъдат прилагани към различните части на образователната система, опит и практика.

V. РАМКА ЗА ПРИЛОЖЕНИЕ

I. Национално/ Държавно изпълнение

42. Всяка държава е отговорна за изпълнението и прилагането на тази Стратегия. За включването на перспективите на УР чрез способите на образованието, ще бъде необходима силна политическа подкрепа на всички ръководни нива. В допълнение, препоръчително е всички държави да преведат тази Стратегия на техния/ те официален/ официални език/ци, и ако е подходящо, на езика/ езиците на малцинствата, и да я разпространят до съответните власти, като се посочи основата цел.
43. Ефективното прилагане на Стратегията изисква внедряването на нейните условия в стратегиите по отношение на планирането, инвестирането и управлението на Държавата и местното управление за всички образователни нива и за всички образователни институции и организации. В същото време, изпълнението трябва да бъде съобразено с и да бъде извлича полза от други държавни, двустранни и многостранни инициативи. Правните, икономически и комуникационни инструменти трябва да бъдат приспособени към специфичните условия на Държавата. По този начин, държавите ще приложат условията както следва във връзка със своите законодателства, политики и работни рамки.
44. Страните трябва да установят своите съществуващи задължения по отношение на комуникацията, образованието, общественото участие и отношение, появяващи се в международни и други споразумения за околната среда, за да им се обърне подробно внимание посредством ОУР.
45. Образователният сектор се състои от широк набор от участници с различни регулаторни системи за управление в различните страни. Този сектор също така се задвижва от хора на различни възрасти и на различни длъжности в живота. Предизвикателство ще се състои в това да се обърне внимание на и да се осъществи необходимата реформа по изготвянето на политики и работни рамки за образователния сектор според доверието, съдържимостта и взаимната помощ, и да се насърчи самооценката. Важно е хората, които носят отговорност за официалното, неофициалното и неформалното образование, да работят съвместно с други държавни органи по изпълнението и прилагането на тази Стратегия.
46. Съвместната работа, споделените отговорности и ръководенето на всички свързани Държавни органи трябва да бъдат признати, оценени и подкрепени като важен механизъм за добро управление. Министерствата на образованието и на околната среда в частност, трябва да си съдействат и да застанат начело при въвеждането и насърчаването на бъдещата интеграция на проблемите на УР при официалните образователни политики, програми и учебни планове на всички нива, и да оценяват приложението на Стратегията. Въпреки това, изисква се и тясно и плодотворно сътрудничество с другите обществени органи, както и с останалите участници, особено с тези власти, отговорни за икономическото развитие.

47. Необходимо е да се намери координационен механизъм за осъществяването на Стратегията на ниво Държава, както и да се споделя информация и да се насърчават партньорствата между различните участници¹⁸. Една от възможностите е да се създаде “национална ОУР платформа”, вероятно под протекцията на съветите за устойчиво развитие или други органи, чрез привличането на професионалисти от различни сектори.
48. Националните¹⁹ (Държавни) планове за изпълнение ще послужат като основен елемент в процеса на изпълнение и прилагане. Страните трябва да изберат даден орган, който ще бъде отговорен за изготвянето на техните национални планове за изпълнение.
49. Националният план за изпълнение трябва да бъде изготвен чрез метода на активното участие. По този начин ще се включат всички участници. Трябва да се вземе предвид и реалната ситуация в страната. Чрез приемането на факта, че държавите биха могли да представят свои собствени приоритети и програми за изпълнение в съответствие със своите специфични нужди, политики и програми, условията на тази глава ще могат да служат и като работно ръководство. Националните планове за изпълнение ще бъдат насочени към целите, дейностите, мерките, временните разписания, средствата за изпълнение и инструментите за оценяване.

2. Сфери за дейности

Гарантиране, че политиката, регулаторните и работни рамки насърчават популяризирането на ОУР

50. Политиката, законодателството, работните рамки и учебните планове трябва да включват и подкрепят ОУР. Ключови действия за постигането на това са : възприемане на рамки за ОУР за всички нива на образование; стимулиране на съвместната работа между различните ведомства и участници, включително и въвеждането на консултативни механизми, както следва; прилагане на принципите на УР в учебните програми и специалните курсове на всички нива от висшето образование, особено при първоначалното обучение на учители; подобряване на базата и управлението на образователните съоръжения към УР и укрепване на връзката между природните, икономически, политически и обществени науки в междудисциплинарните, мултидисциплинарните и специализирани учебни занимания. Междудисциплинарните и специализираните учебни занимания трябва да бъдат правилно балансирани.

Популяризиране на УР чрез официалното, неофициалното и неформалното обучение

51. Необходимо е да се насърчава гражданска позиция към УР в и чрез институциите на официалното образование, както и чрез общностите, семействата, медиите и НПО.
52. Професионалните умения и знания за устойчиво развитие следва да бъдат постоянно подобрявани, и, в следствие да се превърнат в част от процеса на натрупване на знания през целия живот от хора, включително и тези от сектори

¹⁸ Някои страни са въвели метода “ управление на знанията”

¹⁹ За държави с федерална форма на управление, всички връзки към националните планове следва да се прилагат към Държавните и под-Държавните планове, когато това е уместно.

като публичната администрация, частния сектор, промишлеността, транспорта и селското стопанство. Натрупването на нови знания и нуждата да се въвеждат нови умения, за да се придаде по-специфично съдържание на концепцията за УР, ще останат постоянна необходимост, редом с непрекъснатата поява на много сфери на квалификация.

53. Ключови дейности за постигането на това са: предлагането на възможности за обучение, свързани с УР, при продължаването на образованието за професионалисти, включително и тези при сферите на планиране, управление и медии; насърчаване и подкрепа на дейности, които да повишават гражданската позиция към УР съгласно общността; развиване на съвместните дейности с НПО и подкрепа на техните образователни дейности; популяризиране на сътрудничеството между официалните образователни институции и неофициалните организации, както и на неформалните дейности; стимулиране на медиите да съобщават и да дискутират въпроси за УР, в полза на общата публика.

Създаване на компетентност при образователния сектор, която ще бъде ангажирана в полза на ОУР.

54. Педагози, лидери и хора, които се занимават със вземането на решения, на всички нива от образованието, се нуждаят от повишаване на знанията си относно образованието за устойчиво развитие, за да осигурят подходящите управление и подкрепа. Следователно, усилията, положени за изграждането на необходимата компетентност, са нужни на всички нива както на официалното, така и на неофициалното образование.
55. Ключови дейности за постигането на това са: насърчаване на изграждането на нужната компетентност за персонала, работещ в системата на образованието, което ще включва дейности, за да могат лидерите да повишат своето отношение към проблемите на УР; създаване на критерии за узаконяване на професионалната компетентност в ОУР; въвеждане и развиване на системи за управление за УР при официалните образователни институции и при условията на неофициалното образование; включване на въпроси, свързани с УР в програмите за обучение или преквалификация за педагози от всички нива на образованието; и стимулиране на педагозите, особено тези, които вземат дейно участие в неофициалното и неформалното образование, за да споделят своя опит.

Гарантиране достъпа до нужните пособия и материали за ОУР

56. Ще трябва да се изготвят материали за ОУР на всички нива - за основните курсове и образованието за специалисти, за целите на самообучение, като всички те трябва да бъдат пригодени към местните условия и потребности.
57. Ключови дейности за постигането на това са: насърчаване на разработването и производството на материали за педагози, учачи и изследователи за всички нива на образованието и обучението, особено на местните езици; стимулиране разработката и приложението на електронни, аудио, видео и мултимедийни ресурси и визуални средства както за целите на обучението, така и за споделянето на информация; улесняване на достъпа до електронните средства и Интернет ресурси и информация за ОУР; гарантиране на съгласуваността между материали за официално, неофициалното и неформално обучение, разработка на съответните стратегии за разпространение.

Популяризиране на изследователската дейност и развитие на ОУР

58. В различните сфери на ОУР съществува необходимост от изследователски и работни дейности, като ефективни методи на обучение, средства за оценяване, изграждане на отношения и ценности, разработване и прилагане на ИКТ в училище и различните институции. Изследователската дейност при ОУР ще предостави една постоянна основа за разработване на ОУР.
59. Резултатите от изследователските и работни усилия ще бъдат споделени с останалите участници както на местно ниво, така и в регионално и световно отношение, и ще бъдат приложени в различните сфери на образователната система.
60. Ключови действия за постигането на това могат да бъдат иницирането и популяризирането на изследвания и работа по: съдържанието на ОУР и методите на преподаване и обучение; икономическите последици от и стимулите за ОУР; начините, според които могат да бъдат включени различните аспекти на УР и техния местен контекст в различните предмети, като се даде предимство на научноизследователската работа, обединяваща различните измерения на УР; показатели и средства за оценяване на ОУР; и споделяне на резултатите от изследователските примери в добрите практики.

3. Международно сътрудничество

61. Сътрудничество при образованието за устойчиво развитие , освен приноса към укрепването и усъвършенстването на ОУР в страните, може да спомогне за осигуряването на взаимно разбирателство, укрепване на доверието и създаване на уважение към културните ценности, изграждайки по този начин приятелски взаимоотношения между хора и нации, и съдействайки за мира и благоденствието.
62. На регионално ниво е необходимо да се направи обзор и да се подпомогне изпълнението на Стратегията, както и да се подкрепи сътрудничеството по отношение на ОУР. Този регионален процес трябва да обърне подробно внимание на други разработки, които се осъществяват във връзка с Декадата на ООН по въпросите на Образованието за Устойчиво развитие, и трябва да се разгледа като принос към световните инициативи по ОУР.
63. Регионът разполага с богат опит по отношение на международните сътрудничества в сферата на образованието, особено в сферата на висшето образование. Голяма част от държавни и подрегионални мрежи, образователни работни групи, мрежи и асоциации от университети, програми и партньорства, работят по разработването и създаването на междудисциплинарни форми на образование, за да дадат решения на свързаните с устойчивото развитие проблеми. Предизвикателството е по какъв най-подходящ начин да се използва този така ценен опит и потенциал за целите на ОУР. Друго предизвикателство се явява научноизследователската работа по свързани с ОУР проблеми, които все още не са от международно значение. Налага се да има и международно сътрудничество по отношение на ОУР в предучилищното и средно образование.
64. С особено голям приоритет ще се ползват регионалните и под-регионалните форуми, които обединяват членове от образователната общност, като граждански

служители, педагози и изследователи, както и други участници, с общата цел да споделят своя опит и добри практики по отношение на проблемите, свързани с УР и ОУР.

65. Комплексното естество на ОУР изисква, в допълнение към образователната общност, участието и на други международни участници, които да работят за изпълнението на Стратегията. Това се отнася в особено висока степен до международното сътрудничество, насочено към подобряване на свързаните с УР знания и умения за различните професионалисти и хора, натоварени със задачата да вземат решения.
66. Натрупаният опит и потребностите са различни в различните части на региона на ИКЕООН. Нужно е да се окаже подкрепа на под-регионалното сътрудничество. Това ще позволи да се работи съсредоточено върху въпроси, които са от най-голямо значение за даден подрегион, като по този начин страните получават нужната подкрепа, за да постигат най-добрите практически резултати.
67. Изисква се и допълнително оценяване на нуждите в различните подрегиони. Специално ще се наблегне на страните от Източна Европа, Кавказка и Централна Азия (ИЕКЦА) ²⁰ и Югоизточна Европа за разрешаването на техните основни проблеми в сферата на екологичното образование и на образованието за устойчиво развитие Някои от тези проблеми са липса на адекватни учебни материали, неефективното приложение на възможностите на висшето образование и изследователските институции, недостига от квалифицирани педагози и недостатъчно отношение, които от своя страна са повод за липсата на сътрудничество между отделните ведомства и различните участници при ОУР. Друго предизвикателство, на което трябва да се обърне внимание, особено в Югоизточна Европа и ИЕКЦА е лошото качество на образование за деца, които живеят в селските райони, както и липсата на финансови и човешки ресурси за развитието на ОУР в тези области. По този начин, възможностите за изграждане на капацитет, финансова подкрепа и насърчаване на програмите, насочени към образованието, изследователската работа и гражданската позиция за УР в страни с икономики в процес на преход, трябва да бъдат приети като значими въпроси и да бъдат разгледани от правителства, съответните организации и дарители. ²¹
68. Ключови дейности могат да бъдат: заздравяване на съществуващите регионални и под-регионални съюзи и мрежи, които работят по ОУР и стимулиране на двойните програми, двустранните сътрудничества и партньорства; прилагането, когато е уместно, на съществуващите международни и законово-обвързващи инструменти като Конвенцията Архус, редом с други приложими споразумения, за да повиши отношението към УР; улесняване на споделянето на добрите практики и натрупания опит, иновациите и данните от международните практики и проекти в работно сътрудничество по свързани с ОУР въпроси, например, чрез използване на средства от информационните и комуникационни технологии и интернет страницата на ИКЕООН; включването на ОУР в съответните двустранни и многостранни програми; насърчаване участието на НПО и други основни групи в международните сътрудничества при ОУР; стимулиране и координиране на международните събития за повишаване вниманието към ОУР, както и стимулиране на споделянето на придобития опит.

²⁰ Виж Партньорства по отношение на околната среда в региона на ИКЕООН: Стратегия за околната среда за страни от Източна Европа, Кавказка и Централна Азия. Стратегическа рамка. Пета министерска конференция “ Околна среда за Европа”, Киев, 2003 година

²¹ Виж План за изпълнение; Световна среща на най-високо ниво по въпросите на Устойчивото развитие

69. За да се постигне резултатно регионално управление и обмен на информация се изисква определянето на основните точки по ОУР във всички Страни-членки от ИКЕООН, както и при съответните международни организации. Може да се учреди Ръководен комитет, състоящ се от представители на образователния и екологичния (както и други) сектори, който да проследява изпълнението на Стратегията. Процесът “Околна среда за Европа” може да се използва като партньорска платформа за регионално сътрудничество по въпросите на ОУР и Комитет на ИКЕООН за политиката относно околната среда, като орган, който да бъде отговорен за проследяване на напредъка при изпълнението на Стратегията съгласно работната програма на Комитета.
70. По време на Конференциите на тема “Околна среда за Европа”, министрите могат да пожелаят да обсъдят напредъка по изпълнението на Стратегията въз основа на международни и други доклади. Отзивите относно дейностите за околната среда също могат да включват оценка на разгледаните усилия, положени от дадена страна, във връзка с ОУР.

4. Роли и задължения

71. Правителствата ще изиграят особено важна и дейна роля в процеса на популяризиране и улесняване на изпълнението на Стратегията в тези страни. Те ще оценяват и редовно ще проследяват изпълнението на всички нива на управление.
72. Местните образователни органи и институциите, представляващи официалното образование, ще бъдат окуражавани да поемат отговорност за изпълнението и приложението на съответните условия на Стратегията и мониторинга по нея.
73. Ще бъдат поканени всички участници, като местни органи, образователния и научния сектор, здравния сектор, частния сектор, промишлеността, транспорта и селското стопанство, търговията и профсъюзите, медиите, неправителствените организации, различните общности, местните граждани и международни организации, да посочат своите приоритети и да поемат своята отговорност по изпълнението и проследяването на Стратегията.

5. Финансови въпроси

74. Осигуряването на адекватни финансови средства за изпълнението и приложението на Стратегията е важна предпоставка за нейния успех. За да се изчислят точно разходите по стъпките на изпълнението, които са нужни за постигането на целта на Стратегията и компенсациите при тази инвестиция, особено важно е да се разбере стойността на образованието при въвеждането в обществото на политиките и практиките на УР. Образованието трябва да се разглежда като инвестиция, която ще носи дълготрайни постъпления в замяна на настоящите инвестиции.
75. Най-общо, разходите по прилагането на Стратегията трябва да се поемат от всяка страна. Следователно, правителствата трябва да гарантират, че разполагат с всички нужни ресурси. Много от предложените дейности могат да бъдат включени в съществуващата работа в образователния сектор. Някои дейности могат лесно да бъдат осъществени като под-регионални или регионални проекти.

76. Правителствата трябва да разгледат внимателно използването на бюджети и икономически стимули за финансирането на ОУР за всички форми на образованието, включително и въвеждането на стипендии за ОУР и набиране на капацитетни кадри в образователните институции. Ще се положат усилия да се включат компонентите на ОУР в съответните двустранни и многостранни програми. Могат да се сформират различни партньорства, които да се насърчават да търсят подкрепа, както и различни видове помощи от международните финансови агенции и частния сектор. При първия етап на изпълнение на Стратегията, финансовата помощ, оказвана на някои части от региона, особено ИЕКЦА и страните от Югоизточна Европа, ще бъде решаваща, за да могат тези страни да започнат процеса.

6. Оценка и разписание

77. За да се оцени изпълнението и приложението на Стратегията, ще бъде изготвено разписание и ще бъдат предоставени съответните показатели. Предоставянето на възможност на хората да работят в полза на УР е въпрос на качествено образование и резултат от техните учебни занимания. Въвеждането на аспектите на УР във всички форми и нива на образование представлява един дълъг процес, като резултатът може да бъде измерен след значителен период от време

78. Изпълнението на Стратегията ще се разглежда като продължителен процес. Въпреки това, за да се улесни оценката на напредъка, са предложени три фази на изпълнение:

Фаза I (от 2007) : благоприятна обстановка за започване на изпълнението, препоръчително е всяка страна да установи какво от настоящите дела може да бъде подходящо за възобновяването на Стратегията. Това ще включва обобщение на настоящите политики, правните и работни рамки, финансовите механизми, и образователните дейности, както и ще включи установяването на пречки или различия. Ще се има предвид и дейности за поправяне на грешките, за да се преодолеят слабостите, и ще се изготви приложим национален план за изпълнение. Ще се разработят методи и показатели за оценяване изпълнението на ОУР, особено на качествени такива. По време на своята конференция “Околна среда за Европа”, министрите ще могат да демонстрират своята ангажираност и отношение към Стратегията, да отпразнуват постигнатите успехи, да споделят въпроси и грижи, и да докладват относно напредъка на своите национални/ държавни стратегии.

Фаза II (от 2010) : условията по изпълнението на Стратегията, когато това е уместно, трябва да са пуснати в ход. В това отношение, страните трябва да правят преглед на прогреса, постигнат в хода на изпълнение на техните национални/ Държавни стратегии и да ги преработват когато това е необходимо.

Фаза III (от 2015 и след това) : страните трябва да са отбелязали значителен напредък в изпълнението на ОУР.

79. За да се подпомогне оценяването, ориентирано към процес и определяне база за сравнение за Стратегията, трябва да се разгледат няколко въпроса. Това включва следните образци: определяне на лидерите и координаторите, които ще задвижат Стратегията; политически, законови, и работни рамки в подкрепа на Стратегията; рамка за сътрудничество и партньорства между правителствата и останалите участници; приложимост на официалните учебни планове и програми; първоначално и продължително обучение за свързани с УР въпроси, в частност за педагози; пособия и материали за ОУР; научноизследователска работа и

разработване на ОУР; развитие на неофициалното и неформалното образование; и включване на медиите и въздействието върху учащите.

Забележка

На разположение за справка са предоставени два допълнителни документа: единия относно минали и настоящи процеси по образованието за устойчиво развитие (СЕР/АС.13/2004/8/ Приложение 1) и друг, който пояснява някои термини, използвани при стратегията (СЕР/АС.13/2004/8/ Приложение 2)

Извършил превода: Наталия Стоянова Тенева

Преводач: